

Amerikanska krusbärsmjöldaggen på allmän invandring i vårt land

Eriksson, Jakob,

12 H Br.

National Library
of Sweden

Amerikanska krusbärsmjöldaggen på allmän invandring i vårt land.

Sjukdomens redan uppnådda utbredning.

Den 13 sistlidne juli upptäcktes den amerikanska krusbärsmjöldaggen å ett sortiment stamkrusbärsplantor uti en af de större plantskolorna invid Stockholm. Sjukdomen uppträdde å enstaka, spridda plantor i sortimentet, företrädesvis å unga skottspetsar, i ett par fall äfven å bären. De ifrågavarande plantorna voro ympade å platsen somrarne 1904 och 1905. Ympkvistarne hade tagits från ett gammalt, å platsen befintligt sortiment af krusbärsbuskar, hvarå hvarken något föregående år ej heller denna sommar kunnat upptäckas minsta spår af sjukdom. De stammar af guldröbs (*Ribes aureum*), hvarå ympningen skett, hade delvis inköpts våren 1904 från en handelsträdgård i Tyskland. Sommaren 1905 hade samtliga ympade plantor, liksom ock alla öfriga å platsen befintliga krusbärssortiment, granskats af tjänstemännen vid Experimentalfältets Växtfysiologiska Afdelning, utan att minsta spår af sjukdom kunde å någon planta upptäckas.

Huru öfverraskande var då ej att nu finna sjukdomen å ofvannämnda stamkrusbär, och huru sorglig denna upptäckt, då af detta sortiment utsändts ett ej ringa antal plantor till skilda orter inom landet!

Redan dagen efter det upptäckten gjorts infördes i hufvudstadens tidningar ett upprop till villaägare i Stockholmstrakten, att hvar och en måtte noga aktge på sina krusbärsplantor, särskildt på stamkrusbären, och, därest sjukdomen å dem upptäcktes, genast mot densamma ingripa.

Uppropet hade till följd, att under de närmast följande veckorna sjukdomsanmälningar jämte försändelser af sjuka kvistar och bär af

krusbär i stort antal ingingo till ofvannämnda anstalt. Det blef snart uppenbart, att sjukdomen förekomme uti en mängd trädgårdar från Dalarne till Skåne — icke minst i nyuppväxande villasamhällen — och hade de sjuka plantorna levererats från trädskolor i alla rikets delar.

Man stode alltså inför en pågående, allmän invandring af svampen.

Fullfölja kampen eller ej?

Ställd inför en så sorglig upptäckt kunde man på allvar fråga, om den påbörjade kampen mot fienden verkligen borde fullföljas, eller om ett fortsättande af denna kamp redan vore att anse såsom fruktlöst. Om jag för egen del vågat hysa och fortfarande hyser det hoppet, att en fortsatt sådan kamp, om densamma bedrifves nog allvarligt och nog enigt, ej skall blifva utan framgång, så grundar jag detta mitt hopp väsentligen på följande omständigheter.

Af erfarenheter från utlandet vet man, att denna sjukdom behöfver minst 3 år, innan den vinner riktig stadga och fäste å en plats. Under första året finner man den allenast på något enstaka skott eller bär, under andra året å några flera sådana, och först därpå följande år är sjukdomens utbredning allmän. Nu först inser man i allmänhet, hvad frågan gäller. Innevarande år synes i allmänhet vara det första egentliga invandringsåret hos oss¹, och

¹ Endast en plats i vårt land synes bilda ett undantag härifrån, nämligen Falsterbo, hvarest sjukdomen nått sin höjdpunkt. Äfven 20—30 år gamla buskar äro alldeles öfverfulla af svampen både å skott och å bär. Inom samhället skördas knappast mera något enda friskt krusbär. Det torde blifva nödvändigt att därstädes alldeles upphöra med krusbärsodling under ett par år.

om det väl får anses såsom en allmän regel, att allt ondt bör kvävas i sin början, så är just nu — detta och nästa år — rätta tiden att kraftigt ingripa.

En annan manande omständighet är den, att genom det redan förlidet år utfärdade förbudet mot införsel af krusbärsplantor från utlandet vi kunna anses äga trygghet därför, att någon ny införsel af sjukdomsbärande krusbärsplantor tillsvidare ej skall äga rum.

Ytterligare en omständighet, som utgör en fördel för vårt land i förevarande fall, är landets afskilda läge. Omgifvet som det är på de flesta sidor af breda vatten, är detsamma bättre än de flesta andra länder skyddadt mot okontrollerbar invasion af sjukdomsfrö från grannländer, och kan därför kampen mot fienden i det väsentliga anses såsom en inre kamp, den där kan jämförelsevis ostörd af grannar föras till sitt slut.

Slutligen må väl beaktas, att, om också sjukdomen redan hos oss nått en betänklig utbredning, de trädgårdar, där den finnes, ändock bilda ett ringa fåtal i jämförelse med de ännu rena trädgårdarne. Det finnes väl knappast en trädgårdstappa i vårt land så liten, att den ej hyser en eller annan krusbärsbuske. Det gäller att skydda alla dessa friska trädgårdar och att rädda vår förnämsta och mest användbara bärfrukt.

Hvad som under sommaren åtgjorts.

Väsentligen på nu anförda skäl, och då jag tillika ansåg det vara statens plikt att föregå ortsmyndigheter och enskilda personer med föredömligt exempel, ingick jag den 17 sistlidne juli till Kgl. Maj:t med en underdånig ansökan om ett statsanslag af 1,000 kronor för försvarskrigets kraftiga fullföljande och särskildt för utöfvandet af kontroll däröfver, att utrotningen af sjukdomen måtte ske på ett betryggande sätt. Denna ansökan blef af Kgl. Maj:t i nåder bifallen den 20 samma månad.

Därjämte har till flertalet svenska tidningar utsändts ett cirkulär, med anhållan att redaktionerna ville uti ett af sina tidningsnummer intaga ett upprop, med titel »Till kamp mot amerikanska krusbärsmjöldaggen» — hvari omtalas

sjukdomens orsak och utseende, sjukdomens invandring, sjukdomens farlighet, hvad staten gjort o. s. v. — ett upprop som genom tidningspressens tillmötesgående vunnit stor spridning.

Samtidigt utsändes till alla dem, som anmält sig äga sjukdomen i sina anläggningar, tryckta frågetabeller för införande af allehanda uppgifter om sjukdomens uppträdande å platsen, under anhållan om de ifyllda tabellernas åter-sändande.

Dessutom ha Växtfysiologiska Afdelningens tjänstemän besökt ett större antal trädskolor och trädgårdar icke blott i hufvudstadens omgifningar, utan jämväl inom Gestrikland, Västergötland, Göteborgs- och Bohuslän, Halland, Småland och Skåne, för att på de olika orterna iakttaga sjukdomen samt lämna anvisningar och råd i kampen mot densamma.

Slutligen bör med tillfredsställelse antecknas, att ett stort antal trädgårds- och trädskoleägare beredvilligt ställt sig till efterrättelse de anvisningar och råd, som lämnats rörande sjukdomens bekämpande. Tusentals sjuka plantor hafva blifvit uppryckta och brända, och närstående friska plantor hafva på föreskrifvet sätt besprutats.

Huru bör kampen fortsättas?

Hvarken utrymme eller tid medgifver att nu närmare redogöra för de under de företagna resorna gjorda iakttagelserna öfver sjukdomens förekomst och natur. För tillfället må endast med stöd af dessa iakttagelser angifvas, efter hvilka grunder kampen synes böra fortsättas:

1) Hvar hälst en sjuk buske upptäckes, bör denna jämte alla buskar af samma ursprung och samtidigt planterade genast uppryckas och brännas, under iakttagande af största försiktighet, att sjukdomen ej af de personer, som utföra arbetet, ofrivilligt (med kläder, redskap e. d.) sprides till andra krusbärssortiment.

Gäller det större busksortiment, som ännu äro helt lindrigt angripna, kan man försöksvis afklippa och bränna de dagglädda skotten, i den mån de framträda, samt senare på hösten afskära buskarne vid marken, uppbränna allt afskuret samt starkt kalka eller bespruta mar-

ken, äfvensom följande vår noga följa utvecklingen af nyskotten.

2) Då besprutningen med svafvellefverlösning (30 gr. svafvellefver på 10 liter vatten), enligt flerstädes hos oss under de sista veckorna vunnen erfarenhet, visat sig dels kunna skada somliga krusbärssorter, dels sakna förmåga att nog verksamt hämma svampen i dess utveckling, kan för närvarande ej tillrådas att med sådan lösning bespruta buskar eller sortiment, där sjukdomen redan visat sig.

Försöksvis kan svagare besprutning (20 gr. svafvellefver på 10 liter vatten) ske å fullt friska sortiment för att förebygga sjukdomen.

3) Då inom de trakter af landet, — företrädesvis Stockholmstrakten, — hvarest odling af stamkrusbär förekommer i någon större omfattning, sjukdomen synes företrädesvis ha blifvit införd och spridd med sådana, bör tillsvare ingen plantera stamkrusbär, i all synnerhet sedan det nu hos oss med full bestämdhet konstaterats, att svampen äfven triffes på underlaget för dessa, guldribs (*Ribes aureum*), och afrådas alla trädskoleägare från att införa stammar af denna ribsart.

4) Då sjukdomen äfven i enstaka fall iakttagits på vinbärsbuskar — företrädesvis röda, men äfven svarta — ja t. o. m. å en plats på hallon, så må man noga aktge äfven på dessa buskarter.

5) Rikets samtliga plantskoleägare böra enas om att under detta års höst samt hela nästa år hvarken utbjuda eller försälja några krusbärsplantor, af hvad slag det vara må, och bör allmänheten afrådas från att under samma tid nyplantera från annan trädgård erhållna krusbärsplantor.

6) Då det gäller att rädda vår viktigaste bär-odling, bör för detta måls vinnande enigt och ihärdigt samarbete äga rum mellan stat, ortsmyndigheter, trädskoleägare och enskilda odlare. Alla måste vidkännas uppoffringar. I all synnerhet måste påräknas statens och ortsmyndigheternas ekonomiska stöd i största möjliga utsträckning för partiel godtgörelse af de förluster förföljelsen medför.

7) Kampen mot fienden bör med oförminskad kraft fortsättas äfven år 1907. Lämnas fienden i ro ett par år, kan den ej vidare utrotas eller behärskas.

Experimentalfältet den 18 augusti 1906.

Jakob Eriksson,

Professor och Föreståndare för Kgl. Landtbruks-Akademiens
Växtfysiologiska Försöksanstalt.

